

ประกาศโฆษณาการรับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เลขที่คำขอ	60100168	วันที่ยื่นคำขอ	29 กันยายน 2560
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์	ครกหินแกรนิตตาก (Tak Granite Mortar หรือ Krok Hin Granite Tak)		
รายการสินค้า	ครกหิน		
ผู้ขอขึ้นทะเบียน	จังหวัดตาก		
ที่อยู่	ศาลากลางจังหวัดตาก ถนนพหลโยธิน อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก 63000		

1. คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

ครกหินแกรนิตตาก (Tak Granite Mortar หรือ Krok Hin Granite Tak) หมายถึง ครกและซากที่ผลิตจากหินแกรนิตเนื้อแน่น มีสีดำ สีดำลายจุดขาว สีเทาลายจุดสีดำ สีขาวลายจุดสีดำ มีเกร็ดแร่กระจายอยู่ทั่ว เป็นครกทรงกลม รูปทรงสมส่วนกลมกลืนเข้ารูป มีขอบด้านข้างใช้สำหรับจับหรือยก ผลิตด้วยเครื่องมือที่ทำให้ได้รูปทรงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและเป็นมาตรฐาน ผลิตในพื้นที่ 4 อำเภอ ของจังหวัดตาก ได้แก่ อำเภอเมืองตาก อำเภอบ้านตาก อำเภอสามเงา และอำเภอวังเจ้า

ลักษณะของสินค้า

ลักษณะทางกายภาพ

- รูปทรง ครกทรงกลม ด้านในลึกพอเหมาะ ด้านนอกโค้งสวยงาม มีขอบด้านข้างใช้สำหรับจับหรือยก มีขนาดตั้งแต่ขนาดเล็กถึงขนาดใหญ่
- พื้นผิว ผิวครกด้านนอกเรียบเนียนไม่ขรุขระ ผิวครกด้านในเรียบไม่ขรุขระ และผิวซากเรียบไม่ขรุขระ ก้นครกด้านนอกเรียบ วางกับพื้นแล้วมันคง
- สี มีสีดำ สีดำลายจุดขาว สีเทาลายจุดสีดำ สีขาวลายจุดสีดำ มีเกร็ดแร่กระจายอยู่ทั่ว
- เนื้อหิน หินแกรนิตเนื้อเหนียวแน่น แข็งแกร่ง มีเกร็ดแร่กระจายอยู่ทั่วทั้งก้อน

2. กระบวนการผลิต

วัตถุดิบ

หินแกรนิตที่นำมาใช้ผลิตต้องมาจากในพื้นที่จังหวัดตากเท่านั้น ซึ่งจัดอยู่ในหินแกรนิตแนวตอนกลางของประเทศไทย เกิดเป็นมวลหินขนาดใหญ่ เป็นแนวยาวติดต่อกัน หินที่จะนำมาใช้ต้องมีลักษณะแข็งเหนียว ไม่เปราะ ไม่กะเทาะหลุดง่าย เนื้อแน่น แข็งแรงทนทาน เนื้อหินส่วนมากมีสีดำ มีเนื้อแร่สีขาวหรือสีเทาปนกระจาย

ทัวเนื้อหิน มีทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ หินแกรนิตที่พบในจังหวัดตากเป็นหินอัคนีมวลไพศาล สามารถแบ่งหินแกรนิตตามวิทยาหิน ได้ 5 ชนิด คือ 1) หินมอนโซไนต์ 2) หินฮอร์นเบลนด์แกรนิต 3) หินไบโอไทต์แกรนิต 4) หินควอร์ต-ไดออไรต์, ไดออไรต์ และแกรโนไดออไรต์ และ 5) หินลูโค-แครททริกแกรนิต

เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต

- (1) เครื่องเจาะหิน (สว่านเจาะหิน)
- (2) เครื่องตัดหิน
- (3) เครื่องขัดหลุมหิน
- (4) เครื่องกัดทรงครก หรือแท่นกลึง
- (5) เครื่องแต่งทรงครกเก็บความเรียบร้อย
- (6) เครื่องเจียร, หินเจียร, ถ้วยขัด
- (7) ใบตัดหิน, กระจกเงาหิน, ซิกเมนต์, ค้อนปอนด์ และน้ำมันเคลือบเงา

การทำครก

- (1) นำก้อนหินแกรนิตมายึดล๊อคให้แน่น แล้วใช้เครื่องสว่านเจาะหินให้เป็นทรงกระบอกตามขนาดที่ต้องการ
- (2) นำแท่งหินทรงกระบอกเข้าเครื่องตัด โดยทำการตัดหัวตัดท้ายเพื่อให้ได้ความสูงตามขนาดที่ต้องการ
- (3) นำเครื่องสว่านเจาะด้านในเพื่อทำเป็นหลุมครก และเจาะด้านที่เป็นก้นครก
- (4) นำหินที่เจาะหลุมครกแล้วมาขัดหลุมครกด้วยเครื่องขัดหลุมหินให้สวยงาม
- (5) จากนั้นนำไปเข้าเครื่องกัดทรงครกให้ได้ทรงครกด้านข้างตามรูปแบบ
- (6) แต่งครกเก็บความเรียบร้อยโดยใช้สว่านแท่นดัดแปลงให้ครกหมุน แล้วใช้เครื่องหินเจียร เจียรให้สวยงาม
- (7) ตรวจสอบคุณภาพให้เรียบร้อย (อาจมีการพ่นทลวดลายหรือทาเคลือบครก)

การทำซาก

- (1) นำหินก้อนใหญ่มาตัดเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าตามขนาดซากที่ต้องการ
- (2) นำหินที่ได้เข้าเครื่องตัดเกลารินให้เป็นรูปทรงซาก
- (3) นำซากที่ได้มานมนหัวให้สวยงาม และเก็บความเรียบร้อยของซาก

การบรรจุหีบห่อ

รายละเอียดบนฉลากให้ประกอบด้วยคำว่า

- (1) ครกหินแกรนิตตาก หรือ Tak Granite Mortar หรือ Krok Hin Granite Tak
- (2) ให้ระบุชื่อและที่อยู่ เบอร์ติดต่อ ของผู้ผลิต/ผู้ประกอบการค้า หรือข้อความอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดตาก ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ระหว่างเส้นรุ้งที่ 15 องศา 50 ลิปดา 36 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา 7 ลิปดา 22 พิลิปดาตะวันออก สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นป่าและภูเขา มีเทือกเขาถนนธงชัยสลับซับซ้อนเป็นแกนกลางของจังหวัด รูปร่างยาวในแนวเหนือ-ใต้ มีความแตกต่างของลักษณะภูมิประเทศ โดยบริเวณทิศใต้จนถึงทิศตะวันตกเฉียงเหนือของพื้นที่เป็นสันเขาวางตัวในแนวตะวันตกเฉียงเหนือถึงตะวันออกเฉียงใต้ และเปลี่ยนแนวการวางตัวเป็นแนวเหนือ-ใต้ ทางทิศเหนือพื้นที่มีลักษณะภูมิประเทศประกอบด้วยที่ราบลุ่มแม่น้ำไปจนถึงเทือกเขาสูง ทำให้ธรณีวิทยามีความแตกต่างและซับซ้อนกันมาก ในธรณีวิทยาประเทศไทย (กรมทรัพยากรธรณี, 2544, 2552) พื้นที่ของจังหวัดตาก เรียกว่า ธรณีวิทยาแนวดอยอินทนนท์-ตาก และตั้งอยู่ในแผ่นอนุทวีปฉานไทย ช่วงเวลาตั้งแต่มหายุคพรีแคมเบรียนจนถึงปัจจุบัน (ประมาณมากกว่า 570 ล้านปี จนถึงปัจจุบัน) หินแกรนิตของจังหวัดตากจัดอยู่ในหินแกรนิตแนวตอนกลางของประเทศไทย เกิดเป็นมวลหินขนาดใหญ่ เป็นแนวยาวติดต่อกัน หินแกรนิตบางส่วนมีลักษณะผลึกแร่เรียงตัวเป็นแถบ เป็นแนวตรงและแถบคดโค้ง มีลักษณะการเรียงตัวของแร่คล้ายหินไนส์ จึงมักถูกเรียกว่า ไนลิกแกรนิต ซึ่งเชื่อว่าเกิดจากหินแกรนิตถูกบีบอัดตามแนวรอยเลื่อนขนาดใหญ่ หินแกรนิตในจังหวัดตากนี้ เรียกชื่อว่า หินแกรนิตตาก พบกระจายตัวกว้างขวางมาก พบมากทางด้านเหนือและตะวันตกเฉียงเหนือของพื้นที่ตั้งแต่อำเภอสามเงา อำเภอเมือง อำเภอวังเจ้า และอำเภออุ้มผาง หินแกรนิตเหล่านี้ ประกอบด้วยหินแกรนิตเนื้อละเอียดถึงหยาบ มีผลึกเฟลด์สปาร์ขนาดใหญ่มาก หินแกรนิตบริเวณนี้ มักจะมีสัดส่วนของแร่สีขาวยและแร่สีดำอยู่ในช่วงจำกัด แคบๆ จากการศึกษาอายุหินแกรนิตโดยวิธีไอโซโทปพบว่าหินแกรนิตตาก มีอายุตั้งแต่ 66.4-360 ล้านปี โดยจะพบว่าหินแกรนิตอายุอ่อนจะอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัด

ด้วยลักษณะพื้นที่และแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว ทำให้ได้หินแกรนิตที่มีลักษณะเฉพาะตัว มีคุณสมบัติ แข็งแกร่ง แข็งแรงทนทาน เหล็กเส้นธรรมดาที่ใช้กึ่งไม่สามารถกึ่งได้ต้องใช้ฟันเลื่อยหิน (ซิกเมนต์) จึงจะสามารถกึ่งกึ่งเนื้อหินได้ ซึ่งเมื่อนำหินแกรนิตตากนี้มาผลิตมาเป็นครกและสาก ทำให้ได้สินค้าที่ดีมีคุณภาพ คงทน แข็งแรง สวยงาม สะดวกในการใช้งาน และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “ครก หินแกรนิตตาก”

ประวัติความเป็นมา

เมื่อปี พ.ศ. 2527 มีการเร่งพัฒนาพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยคณะกรรมการเร่งรัด การจัดสร้างพุทธมณฑลและหน่วยงานราชการต่างๆ ได้ติดต่อ นายจิ้นไฮ้ แซ่ลี่ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการทำหินที่อ่างศิลาจังหวัดชลบุรีในสมัยนั้น ทำการสำรวจตรวจหาแหล่งหิน และพบว่าแหล่งหินแกรนิตจาก ตำบลแม่สลิด อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก เป็นแหล่งหินแกรนิตคุณภาพดี เนื้อแข็ง คงทน และสวยงาม จึงนำมาผ่าสกัดเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการแกะสลักเป็นสังเวชนียสถาน 4 ตำบล ส่งมอบให้พุทธมณฑล หลังจากนั้น นายจิ้นไฮ้ แซ่ลี่ เห็นว่าหินแกรนิตจากแหล่งดังกล่าวเป็นหินแกรนิตคุณภาพดี เหมาะในการ นำมาทำครกหินและแกะสลักหินเป็นปฏิมากรรมต่างๆ จึงยื่นขออนุญาตหน่วยงานราชการในการทำ เหมือนหิน ระยะเวลาแรกได้สกัดหินในเหมืองออกมาเป็นก้อนๆ พอเหมาะแล้วส่งไปแปรรูปเป็นครกหิน

ที่อ่างศิลาจังหวัดชลบุรี ต่อมาเนื่องจากระยะทางไกล และวัตถุดิบหนักขนได้น้อย เพื่อเป็นการประหยัดต้นทุน จึงสอนให้ชาวบ้านใช้เวลาว่างจากการทำนาทำไร่มาทำการตีครกหินและรับซื้อเพื่อไปจำหน่ายที่อ่างศิลาจังหวัดชลบุรี เมื่อมีการทำครกกันมากขึ้น มีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุน ทำให้เกิดเป็นอาชีพหลักในการผลิตครกหินระยะแรกในการผลิตนั้น จะใช้เครื่องมือเครื่องมือดั้งเดิมที่สืบทอดมาจากช่างทำหินของอ่างศิลา ต่อมาได้มีการคิดค้นและพัฒนาตัดแปลงเครื่องมือในการทำครกให้ทันสมัย รวดเร็ว และเป็นมาตรฐานขึ้น ทำให้ได้รูปทรงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และเป็นที่ยอมรับหลายมาจนถึงปัจจุบัน จนได้รับการคัดเลือกเป็นสุดยอดผลิตภัณฑ์ OTOP เด่น ประจำจังหวัดปี พ.ศ. 2556 และมีการจัดงาน เช่นครกหินแกรนิตขึ้นภูเขา ขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2557 หลังจากนั้นมีการจัดงานในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ณ บริเวณลานตรงข้ามหน้าวัดพระบรมธาตุ อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ภายในงานจะมีกิจกรรม เช่น การแข่งขันขึ้นครกหินครกหรรษา เป็นต้น

4. ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การผลิต ครกหินแกรนิตตาก ครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ ของจังหวัดตาก ได้แก่ อำเภอเมืองตาก อำเภอบ้านตาก อำเภอสامเภา และอำเภอวังเจ้า (รายละเอียดตามแผนที่)

5. การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

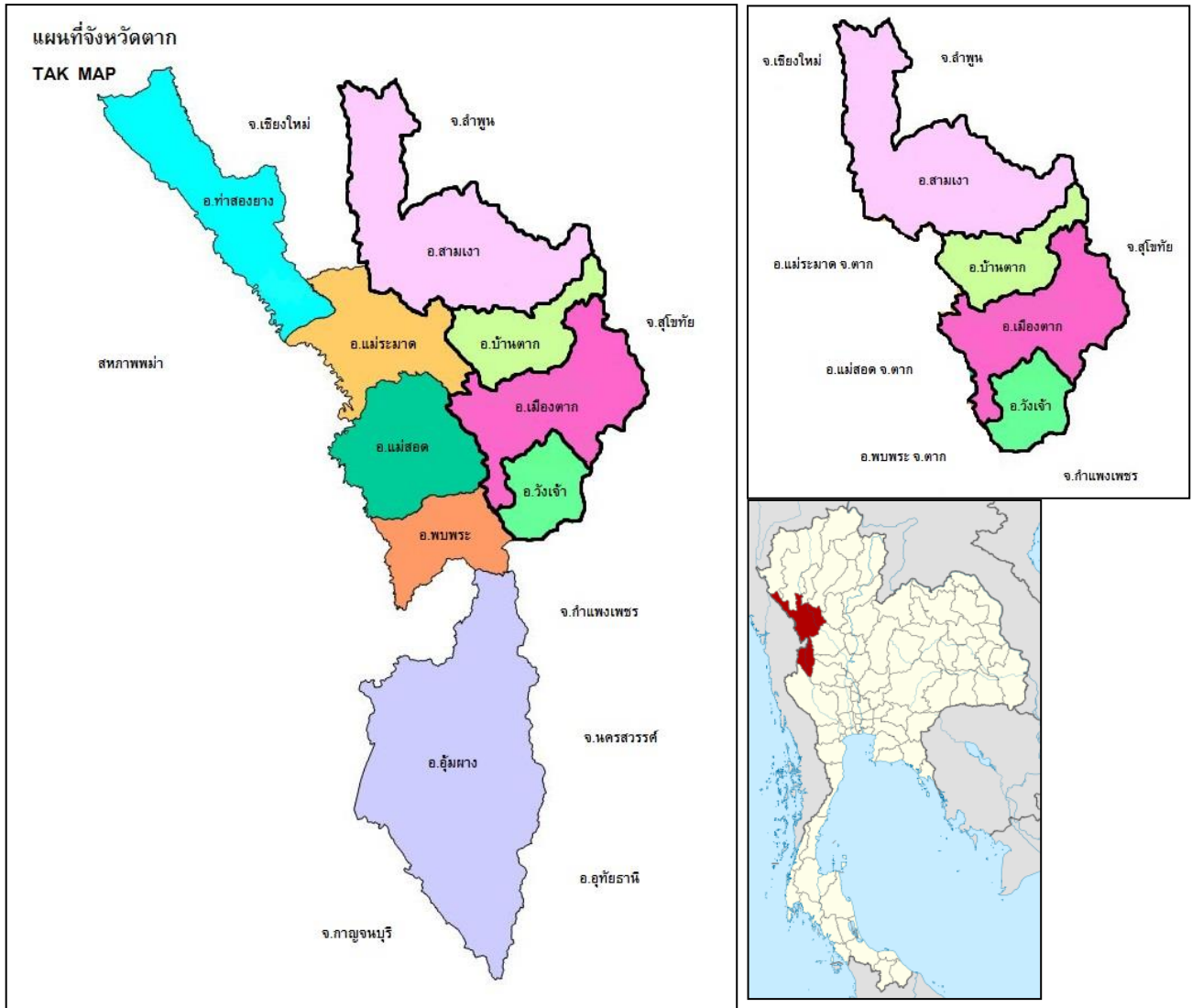
- (1) ครกหินแกรนิตตาก ต้องผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ การขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้าครกหินแกรนิตตาก รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

6. เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า ที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ครกหินแกรนิตตาก
- (2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต และผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ครกหินแกรนิตตาก และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์ ครกหินแกรนิตตาก

ขอบเขตพื้นที่การผลิต ครกหินแกรนิตตาก ครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ ของจังหวัดตาก ได้แก่
อำเภอเมืองตาก อำเภอบ้านตาก อำเภอสามเงา และอำเภอวังเจ้า